

318. Makó, Igási-ugar
(KÖH 42471)

(Csongrád megye) Á

A lelőhely Makótól É-ra kb. 2 km-re, egy egykori vízfolyást kísérő ÉNy-DK irányú dombháton fekszik. A Magyar-Román gázszállító vezeték nyomvonalán, a lelőhely (MOL-24) D-i részén, 370 m hosszán és 5–7 m szélességben 2009. április 10–17. között végeztek megelőző feltárást a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai.

A lelőhely nyomvonalba eső részén a nyésés során 16 objektum feltárását figyeltük meg. A 19 stratigráfiai egység között 14 árok és 5 gödör volt, melyek közül 14 Árpád-kori, 5 objektum pedig korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú. A megelőző feltárást során megfigyeltek alapján úgy tűnik, hogy valójában két lelőhely fekszik a nyomvonal ezen szakaszán. Az egyik a feltárási terület Ny-i szélére lokalizálható, itt 3 gödör csoportosult. Ettől K-re, kb. 50 m hosszán a terület fedetlen volt. A másik lelőhely kb. 300 m hosszúságban húzódik a nyomvonalon. Ezen a szakaszon az objektumok egyenletes eloszlásban, egymástól 15–20 m-re jelentkeztek.

Az 5 gödör közül 3 kerek, egy lekerekített sarkú téglalap alakú, egyenesen szűkülő, vagy egyenesen bővülő falú tároló-, ill. hulladékgödör. Az egyik alján két részleges kutyacsontvázat bontottunk ki. A feltárt terület középső szakaszán talált, 4,5 m széles gödör valószínűleg vízgyűjtő lehetett, Ny-i és K-i irányból egy-egy árok torkollott bele. Az ívelten szűkülő falú, egyenes vagy ívelt aljú, vízelvezető vagy kerítőárkok É-D vagy Ny-K irányúak voltak. Az Árpád-kori objektumok betöltéséből főként bográcsokhoz, kisebb számban fazekakhoz tartozó edénytöredékek, vassalak és állatcsontok kerültek elő.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Botyán Katinka, Császi Dávid, Molnár Zsolt technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

319. Makó, Innenső Jángor III.
(KÖH 60114)

(Csongrád megye) B, LT, Sza, A, Á

A lelőhely Makótól É-ra, Makó és Óföldségek között, az egykori Jángor-ér K-Ny-i mederszakaszának D-i partján húzódik. A korábbi terepbejárások alkalmával a bányaművelésre kijelölt telken 5 kisebb lelőhelyet térképeztek fel. A bányászati tevékenység tervezett megkezdéséhez kapcsolódóan szükségessé vált azok kiterjedésének pontosabb körülhatárolása. A Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai által az említett eret kísérő hátság rész K-i részén fekvő 3. lelőhelyen 2008 telén megkezdett, majd 2009 tavaszán folytatódó próbafeltárások, ill. a tágabb területen – a bányacég által régészeti szakfelügyelet nélkül végrehajtott humuszolást követően – végzett terepszemléink során bebizonyosodott,

hogy a bányatelken található régészeti lelőhelyek a terepbejárások alkalmával dokumentálnál jóval nagyobb méretűek, ill. jelentős mértékben átfedik egymást. A 3. lelőhelyen a próbafeltárással vizsgált terület összesen 3344 m²-t tett ki. A szondaárkokban előkerült objektumok kibontását április 14. és május 15., valamint szeptember 30. és október 15. között végeztük el.

A bányaterületen több periódus településnyomait, ill. temetkezéseit azonosítottuk. A legkorábbi telepnyomok bronzkoriak. A *kora bronzkori* Makó-kultúra kerámialeletei a magaspart Ny-i oldalán kerültek elő, kis számban. A késő bronzkori leletanyag nagy területen szóródva az egész magasparton mutatkozott. A lelőhelyen végzett próbafeltárási szondaárkaiban ezen periódusokhoz köthetően csupán kevés jelenséget dokumentálhattunk. Az egyik, a bronzkor késői időszakára datálható gödörből a jelentős mennyiségű kerámialelet mellett egy tokos balta öntőformája is felszínre került.

A területen történt következő megtelepedésről a *kelta kori* kerámia töredékek tanúskodnak, melyek főként a bányaterület Ny-i oldalán koncentráálódtak, egy gödör azonban a K-i oldalra, a 3. lelőhelyen nyitott egyik szondaárkokba esett.

Szarmata településnyomok az egész bányatelken előfordultak. A terra sigillatával 2–3. századra keltezhető tárolóvermeket a K-i részen, a 4–5. századi településnyomokat az egész területen regisztráltuk. A szarmata kori népesség temetkezései több ponton is jelentkeztek. A magaspart K-i felét érintő próbafeltárási szondaárkaiból egy temetkezés került elő. Ettől a sírtól Ny-ra 300–350 m-re, a szakfelügyelet nélkül megkezdett bányaműveletek során lehumuszolt területen terepszemlénk alkalmával mintegy 10–12 körákos temetkezés feltárását figyeltük meg. Ez utóbbi sírok és a szondaárkokban feltárt temetkezés közötti nagy távolság miatt valószínűleg legalább két szarmata kori temetővel számolhatunk a területen.

Az *avar kori* település a magaslat próbafeltárással nem érintett Ny-i oldalán állhatott, míg a feltehetően ahhoz kapcsolódó temető a K-i részen terült el. A telepre egy, a bányaművelés során megsérült, kerámiával és állatcsontokkal kirakott sütőfelületű kemence utalt. A 3. lelőhelyen húzott szondaárkokba mintegy 30, ÉNy-DK tájolású, a 8. sz. második felére keltezhető temetkezés esett. A próbafeltárási eredményei arról vallanak, hogy a nagy sírszámú, soros elrendezésű temető mintegy 80×100 m-es területre terjedhetett ki. A gyermek-, női- és férfisírok mellett 3 lótemetkezést is feltártunk. Több, relatíve sekély mélységű gödörben fekvő csontvázat a bányaműveléshez kapcsolódó, szakfelügyelet nélkül végzett gépi humuszolás során megbolygattak. Néhány alkalommal az aknák lefedését szolgáló építmény nyomait figyeltük meg a hosszanti sírfalakban. A viszonylag szegényes mellékletezésű temetkezések közül 3 férfisír volt kiemelkedő, melyekben az áttört lemezes díszű övveretek mellett öntött veretek és szíjvégek is előfordultak. Az önálló gödrökbe eltemetett, felszerszámozott